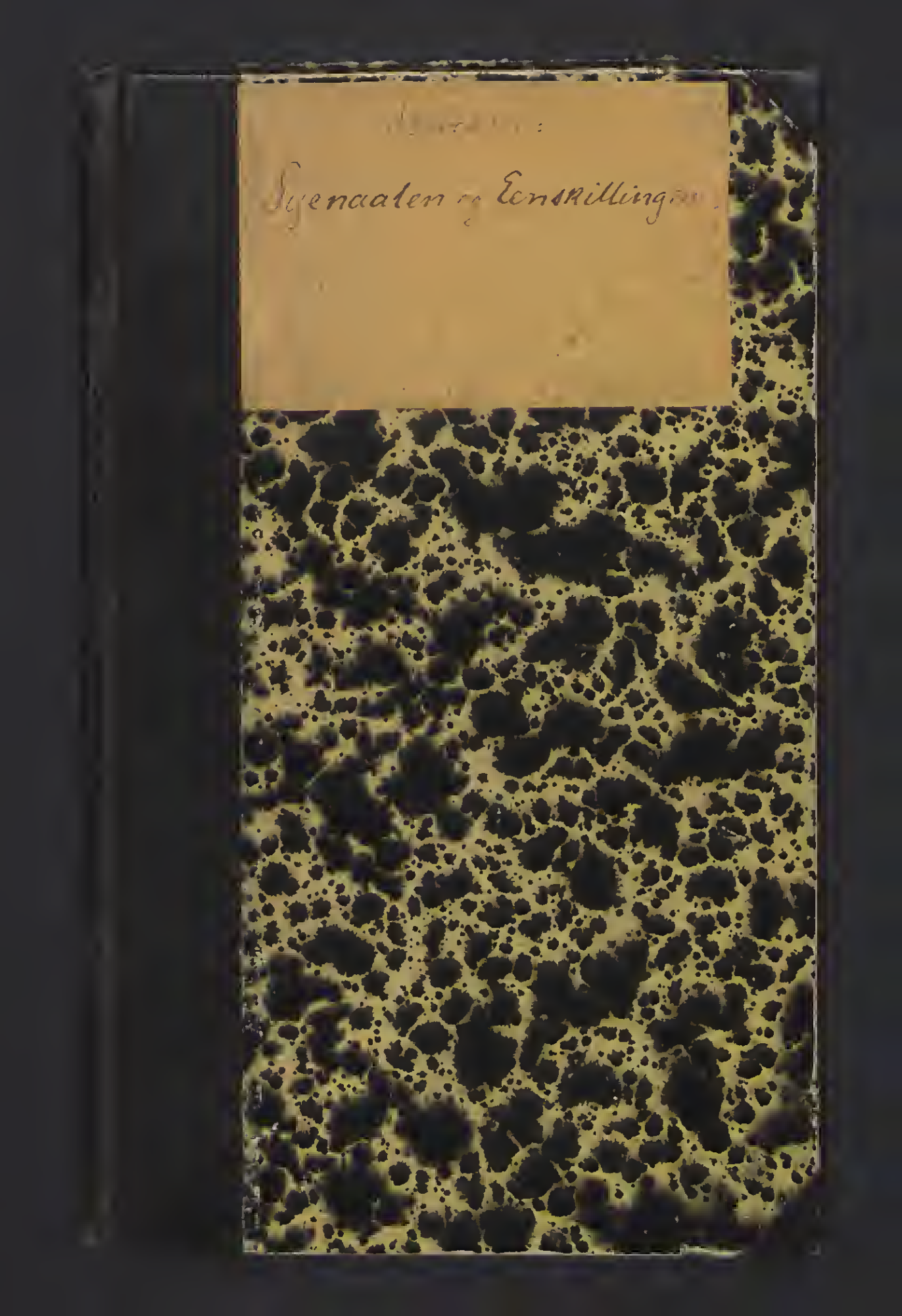

330
Sch

Syenaalen og Eenskillingen.

Et Par Ord

til

Laugmand Magnus Stephensen

og

hans Sødskendebarn

i Island

med Motto:

Du har Ret, Jupiter! thi Du griber til dine Tordenkiler.

Kiøbenhavn,
trykt hos Joh. Rud. Thiele
1799.

For længe siden har Laugmand Magnus Stephensen og Amtmand Stephen Thorarensen fort afskildret i den saa kaldte, almindelige Ansogning til Kongen ꝛc., alle islandske Kiøbmænd uden Undtagelse, og alle disse Kiøbmænds i Island boesatte Factorer, hvortil Handelsfactorerne til Datum har været tause af den Aarsag, at disse høie Øvrighedspersoner ikke forend nu i deres Forsvar for Islands fornærmede Øvrighed, have temmelig angrebet enkelte Personer ved Navne og Ste-

der. Ligesaa ubeføiede som disse høie Personer have været, til at skiære alle Handelsfactorer over een Kam, saa ufornuftigt havde det været af en enkelt Factor, at forsvare alle sine Standsbrødre, som han ligesaa lidet kunde kiende, som Laugmand M. Stephensen eller Amtmand Thorarensen kiender mig og flere, hverken af Karakteer eller Person.

Naar en Mand, som har Kundskab om den nærværende islandske Handel, tillige kiender Islændernes Karakteer, Sæder og Tænkemaade, og han derefter med Agtsomhed læser de Skrivter, som i disse Tider ere udkomne om den islandske Handel! da vil han indsee, og, om han er upartisk, tilstaae dette: at de om benævnte Handel udkomne Skrivter slet ikke vil blive til nogen Nytte for det Almindelige *); (og i hvad Hensigt ere de da skrevne?) men tvertimod giør den Skade, at Islænderne, som ved Opdragelsen vænnes til at være Mistænkelige, endnu mere herved rodfæstes i det Had og den Fordom, som de fra gamle Tider have baaret til de Handlende, og den eenfoldige Almue veed tilsidst ikke hvem den skal troe; ja, om Handelsmanden er nok saa redelig og Øvrigheden nok saa patriotisk, bliver den dog lige mistroisk imod dem begge.

Af Laugmand M. Stephensens Forsvar for Islands fornærmede Øvrighed, sees tyde-

*) Naar jeg undtager, hvorvidt en eller anden Persons forhen ikke saa meget bekiendte Karakteer, ved denne Strid kunde fremskinne til Nytte ved forefaldne Leiligheder i Fremtiden.

lig, at Mandens Pen har været styret af Had til den hele Handlende Stand paa Island. Ingen Under da, at den Uskyldige tillige med den Skyldige, ifølge den høie Øvrigheds Retfærdighed, lige ansees i Laugmandens Øine.

Jeg tilstaaer Muligheden, at han kan have havt Aarsag til Misfornøielse med en eller anden Kiøbmand eller Factor; men er det derfor ret, eller er det en Laugmand, en Amtmand værdigt, at fornærme og æreskiende alle de Handlendes Betiente, blot paa nogle Skingrunde og Formodningers Uvished? Langt borte, og høit oppe seer jeg den forbittrede Laugmand, at skeele stolt med Foragt need paa mig og mine Lige. Aldrig formoder han: at en ussel Kiøbmandskarl *) tør vove et Forsøg paa at forsvare sin Uskyldighed, naar han, som mægtig Øvrigheds Person har fundet for godt, at angribe denne; og skulde sligt imod hans Formodning udkomme, hvad venter da Laugmanden af denne ulærde Kiøbmandskarl? Grovheder bliver udentvivl hans eget Svar — og hvorfor? det behøver jeg vel neppe at sige ham, da han meget vel veed, han intet bedre har fortient! Men, for at Hr. Laugmanden og Hr. Amtmanden heri ogsaa skal tage Feil, vil jeg beflidte mig paa at vise de smukke Herrer al den Høflighed, dem i denne

*) Hr. Laugmanden tillader mig, at bruge hans eget smukke Udtryk, hvoraf enhver kan see hvor ondskabsfuld han er, og hvilke høie Tanker Manden har om sig selv.

Henseende kan tilkomme, men intet meere, og nu til Sagen.

Den første og største Forbrydelse, hvorover Hr. Laugmanden er vreed paa Factorerne ved Handelen paa Berefiord, kan læses i vedføiede Bilag Lit. A., et Brev *) som Factor Stephensen har tilskrevet Præsterne i Berefiords Distrikt, for at opfylde sin Ordre! Hvad i Brevets Stil er fornærmeligt imod Præsterne, Bønderne eller Hr. Laugmanden, vil jeg lade Publikum dømme. Ingen uden en saadan Jurist, der tillige er ondskabsfuld som Hr. Laugmanden, vil kunne uddrage af denne Bekiendtgiørelse, „Despotisk Forbrydelse, befalende og høistbydende Ordres" m. v.

At skrive en Præst i Island et høfligt Brev til, og deri underrette ham om Varepriser ved Handelstedet og øvrige Omstændigheder, det kalder Hr. Laugmanden, „at leege Øvrighed" **), og at en Kiøbmand ikke kan i en Tuskhandel i Island bestaae, ved at betale Varer med Penge til lige Priis, som han ellers med Varer imod Varer betaler, er sandsynligt, dog kalder Hr. Laugmanden det at aagre. Jeg vilde af mit ganske Hierte ønske, Hr. Laugmanden som Øvrighedsperson —, at hans Samvittighed, i sin Tid ikke maatte bebreide ham større

*) Dette Brevs 3die Post findes og i Hr. Laugmandes Skrivt Side 229, skiønt ikke conform med Originalen.

**) See Forsvar for Islands fornærmede Øvrighed Side 133.

Uretfærdigheder end slige, som Hr. Laugmanden vil bilde Folk ind, at de Handlende udøve; det vilde, foruden Hr. Laugmandens 50,000 Landsmænd i og udenfor Island, endnu forøie mange andre, hvilke alle ere næsten trøstløse derover, fordi — de elske ham saa overmaade høit. —

Jeg veed ikke rettere, end at det har været en gammel, og er endnu en vedtagen lovlig Skik, at der ved Kirkerne blive oplæste, efterat Tienesten er ude, slige Bekiendtgiørelser fra Handelen, som ellers Mængden maatte blive uvidende om, og den følgelig derved lide Skade.

Jeg indseer altsaa ikke, hvori Forbrydelsen bestaaer, og hvorfor Hr. Laugmanden udbryder med disse Ord: „at endog en Kiøbmand Busche's Factor J. Stephensen paa Berefiord (til al Lykke ubesvogret og ubeslægtet med den høie Familie *) drister sig til at leege Øvrighed",

*) Jeg maa tilstaae, det er sandt: Lykken er stor saavel for Hr. Laugmanden, som ham, thi at være i den store Families Slægt i Island, i den Stand, hvori Stephensen ernærer sig og Sine, maatte rigtig nok være tungt, da han i saa Fald efter Islands Skik endnu mere vilde blive underkastet sin høiadelige Slægts Forfølgelse! Og vaa Hr. Laugmandens Side — ja det forstaaer sig, det vilde være en Torn blandt saamange yndige vellugtende Roser, hvilken man, som snarest, vilde see ved Hr. Laugmandens Inoculation at udrydde, og følgelig vilde Stephensen snart komme ud af Stambogen.

hed," fordi han gior Almuen tillige med Præsterne en virkelig Tieneste, med at bekiendtgiøre for Indbyggerne det saa fornødne for dem at vide fra Handelen, forinden disse hiemsøge ham, saa de uden Reiser og Tidspilde til denne Factor, kan strax hiemme fra tage Touren med sine Vare til hvem de lyste. Og naar Præsterne findes villige til at tiene saavel Kiøbmanden, som sine Sognefolk i at oplæse disse Bekiendtgiørelser, hvad har da Laugmanden heri at snuse? —

Hr. Laugmanden viser i disse Udtryk sin grændseløse Herskesyge over den islandske Handelstand, i det hans fuldkomne Ønske er: at alle Bekiendtgiørelser fra Handelen til Indbyggerne maatte først passere hans patriotiske *) Øine, ligesom alt, hvad der til Leirargarde, bliver sendt for at trykkes, at han efter eget Godtbefindende kunde forandre, forringe, kassere og udslette alt, hvad han maatte finde i slige Bekiendtgiørelser, at have Hensyn til en redelig Kiøbmands Handelsballance, og dernæst lade disse Bekiendtgiørelser naadigst et Aar derefter circulere.

At en Handelsbetient i Island skulde kunne gefale noget frit Menneske, at forkynde eller oplæse Øne Publikationer (som Hr. Laugmanden siger)

*) At Laugmand M. Stephensen er en stor Patriot, derom tvivler ingen, thi — han fortæller jo Publikum det selv paa adskillige Steder og Maader i hans Forsvar.

om Penges Forhøielse (ikke Penges Forhøielse) *) lader sig vel næppe tænke uden af en Person i Island, der, endskiønt han selv har høstet gode Fordele af Frihandelen, dog er de Handlendes bittre Fiende, og udgiør eet med Laugmand Magnus Stephensen.

Men at jeg ofte og aarligen har befalet adskillige Præster, at forsøie sig ud af min betroede Krambod, naar de efter adskillige gode Paamindelser ikke have villet rygte sine høistberusede Overparlementer med en fornøden Søvn, men derimod, ballancerende imellem den 12te og 13de Grad, have forstyrret mig og de handlende Indbyggere i Kram-

*) Paa Pengene har ikke været og skal ikke være nogen Forhøielse, men vel en vis Rabat paa de Varer, som en Indbygger vil have betalt med Penge.

At Factor Stephensen har maattet omvende Tingen til Penge Forhøielse, er blot skeet, fordi man ikke var istand, til at indprente Præsterne og Bønderne hvad Rabat var, og desformedelst var nødsaget til at omvende Tingen, dog i et og alt af samme Natur, for at forstaaes af Indbyggerne, og for at opfylde sin Ordre. Vel har Factor Stephensen tilmeldt Præsterne, at slig en Forhøielse, efter Rygte, existerede over hele Landet; men da Rygter ere saa falske, at endog en Laugmand M. Stephensen, blot ved Rygter kan blive forledt til at angribe uskyldige Personer, da vil Læserne vist tilgive Factor Stephensen, der i Hensyn til hiin store Laugmand, dog ikke lyver saa meget som han, naar det af Laugmand Stephensens Forsvar, bevises om Kroners Valeur paa adskillige andre Handelstæder til 80 p. c. s. v.

boden, saavel til deres som min Sinkelse, er en Sandhed, jeg tør vedstaae: og om det end havde været en Laugmand, der havde opført sig ligedan i en offentlig Krambod, vilde jeg aldrig have betænkt mig paa, at vise ham det samme firkantede Hul, som Præsten.

Jeg maa herved ikke glemme at anføre, at ifald Forfatteren til Oplysninger og Anmærkninger over Islands Ansøgning ꝛc., trykt hos Directeur Schultz i Aaret 1797, skulde finde fornødent at bevise sin Sætning Pag. 27 i sine udgivne Anmærkninger saa lydende: at „Øvrighedspersoner have været berusede af Drik paa Handelstæderne", hvortil samme Forfatter af Amtmand Thorarensen i hans Tanker over bemeldte Anmærkninger er opfordret, ja endog henviist til N. L. 6—21—7, at bøde derfor! Hr. Amtmanden tillade mig at gaae i bemeldte Forfatters Sted her, og forandre dette Ord „berusede" til — overmaade drukne Øvrighedspersoner. Man behøver kun at have været meget kort Tid i Island, for at blive overbeviist om Sandheden heri, og følgelig bliver det fornævnte Forfatter og mig en let Sag at bevise dette; selv en Amtmand Thorarensens „Aarvaagne og Retskafne" har jeg og mine Vidner seet saa uefterrettelig, at hans Paryk laae eet Sted og hans Hat et andet, og — at han sov Rusen ud under aaben Himmel! Men det kom maaskee deraf, at det var i Hundedagene. *)

*) Steder, hvor dette passerede, med mange flere Oplysninger, kan ogsaa vises.

Hr. Amtmanden har formodentlig ogsaa hørt, at en Præst drak sig ihiel paa Berefjords Handelsted i Mai 1798 paa 2 Timer med 1 Pot dansk og ½ Pot fransk Brændeviin. Nu Hr. Amtmand! vil han have flere Beviser paa drukne Øvrighedspersoner, kunne de lettelig baade anføres og bevises; imidlertid haaber jeg, at baade omneldte Forfatter og jeg slippe for N. L. 6. B. 21. C. 7. §. Det gior mig meget ondt for Hr. Amtmanden, at han har været saa stærk opbragt, som af hans Tanker S. 60 tydelig sees, ja, at han har ærgret sig saa gyselig, at man med Billighed kunde frygte for hans Galde, som ved sin Beskhed, sammenblandet med hans øvrige skarpe Vædsker, kunde foraarsage Feber, Gulsot, ja — Døden selv. O Herre Gud, spar dog denne dyrebare Mands Liv! man vil dog saa nødig miste ham endnu; ligesom jeg veed, at han selv ønsker sig et langt Liv, for at see den islandske Militse, hvis Anforer med Briller paa Næsen skal kommandere for Hr. Amtmanden: Geværr paa Skulderen ꝛc.; samt for at see et Oplag for den nordamerikanske Handel i Island. O! — o! — o!

Fra Side 10 til 50 i Hr. Laugmandens Forsvar er vel endeel grove Beskyldinger imod de islandske Kiøbmænd, hvilke de tildeels har, og vel endnu bedre vil igiendrive, saavidt de ere urigtige; derimod er S. 54 i samme Skrivt tvetydige Beskyldinger imod Handelsfactorerne. At fremstaae som personlig Angriber imod Hr. Laugmanden i denne Post, kan jeg ikke, da han har vogtet sig for ikke

at nævne nogen, ligesaa lidet som jeg troer, Hr. Laugmanden vil kunne personlig angribe mig som Forbryder, med at have solgt Ormegruus istedetfor Korn til 6 a 7 Rd. Tønden. For at frikiendes herfor, behager Hr. Laugmanden at læse Bilag Lit. B. Hvad der ellers falder saavel i mine som fleres Øine særsynt, er den besynderlige Vareartikel, som Hr. Laugmanden har seet udpranget til trængende Brødre; disse trængende Brødre kunde dog langt hellere have fortæret Græs og Søetang *), end Ormegruus.

Side 67 blive atter Factorerne beskyldte af denne Laugmand for Despotisme. Det lader som Hr. Laugmanden har ladet sin Despotisme løbe paa Papiret, uden at forfølge den, for at see, hvor den standsede. Jeg vil lade fornuftige Folk dømme, om en Factor i Island, der fra sin Principal hvert Aar bliver tilsendt en Priiscouraut, hvorefter han skal forholde sig ved Udsalg og Indkiøb af Varerne i en ordentlig Tuskhandel med enhver boesat Mand i Distriktet, naar han tillige er forsynet med en af Principalen giennemdragen og af Øvrigheden i Island auctoriseret Handelsbog, samt naar enhver Indbygger har en ligeledes igiennemdragen og af samme Øvrighed auctoriseret Contrabog, hvori indføres Eiermandens Conto conform med Handelsbogen, og endelig, naar nu denne Factor er strængt instrueret til Priiscourantens urokkelige Efterfølgelse, saa spørges: om denne Factor kan kaldes

*) Fiallagræs og Søl.

Despot? Sandelig, Hr. Laugmanden har her brugt kun faa Lod af det svære Pund Fornuft, som han selv fortæller at adskillige lærde Mænd have berømt ham for at eie! Og hvad er større Beviis paa et slet Menneske, end dette: naar han besidder Fornuft, men handler dumt, for at være ond?

Iblandt alle de Usandheder, som Hr. Laugmanden har paadigtet de Handlende i Almindelighed, fremskinner især een i hans Skrift S. 93, hensigtende til at sværte Hr. Busch og hans Factorer; men som til Hr. Laugmandens og Consorters Skam skal blive giendrevet ved kraftige Beviser. Denne Usandhed udmærker sig især frem for alle øvrige grove Beskyldinger ved en latterlig Gienstand, og er den eneste i sit Slags hele Skrivtet igiennem.

Saaledes begynder da Hr. Laugmanden: „Hos den ædeltænkende Busch, i Følge Lit. J*), er

*) Et troværdigt Beviis for Sagens Rigtighed, underskrevet af en Præst, hvilken jeg ikke engang, formedelst hans Ligegyldighed imod sig selv, den han ofte, ja altid saa yderlig har viist paa Handelstedet Berefiord ved sin Drukkenskab, vil røre min Hat for. Ligeledes de øvrige underskrevne Bønder, hvoraf nogle ere stridige Krabater, som aldrig kunne fornøies, og de øvrige Dienskalke. Her kan man med Føie sige, at Krage søger Mage. Jeg forundrer mig meest over, at Hr. Laugmanden ikke har søgt efter flere smukke Personer i Sognet Kalvaselle, for at giøre Komplotten fuldkommen, ja ligesaa fuldkommen som Sønderveits-Komplotten var 1791, da den begyndte at ville lege Røvere i Berefiords Krambod,

solgt hundrede Syenaale for 1 Rdr. 4 ß., siger og skriver hundrede Skilling"; hvorimod jeg svarer: Siger og skriver, at Laugmanden og Consorter ere Løgnere tilsammen, see Bilag Lit. B, som ikke allene er underskrevet af mange Berefiords Distrikts brave Mænd, men endog af de Personer, der have tient Hr. Laugmanden 1795 om Syenaalen, men som nu ere faldne fra i Fristelsens Tid, og tiene mig imod Hr. Laugmand M. Stephensen.

At Priserne paa de ved Berefiords Handel fælgende Cargaisonvarer (skiøndt anførte af Klagerne) af Hr. Laugmanden ere befundne ikke ubillige (endog jeg kan troe, at Hr. Laugmanden gierne havde ønsket, det stod i hans Magt, at nedsætte dem efter eget Godtbefindende), det beviser hans Taushed herom. Altsaa ville Læserne observere, at det kun er en Syenaal, der har opirret Hr. Laugmandens frygtelige Vrede til Hevn mod de Handlende paa Berefiord! — hvilke jeg allerede seer skjelve for hans indflydende Magt; — ja! jeg synes endog at see Hr. Laugmanden fremstaae for det islandske Folk med en Syenaal i den ene, og en Kobberskilling i den anden Haand, og saaledes med begge Hænder fulde af Løgn fortælle Folket de Danskes uudstaaelige Handel.

hvor, til Beviis for Sagen, endnu findes i samme Krambod sammenbundne røvede Ting med Komplottens Formands Navn paa, som han selv til egen Skam og Skiendsel aarlig kan see paa.

En Syenaal er i sig selv en ringe Bagatelle; dog aldrig er der i Berefiords Krambod, i de 10 Aar jeg har været der, blevet solgt kun een Syenaal for en Skilling. Men jeg sætter, at det endog var sandt, kan det jo meget godt forsvares! Her i Kisbenhavn faaer man ikke mere end 2 gode Syenaale for en Skilling; og hvem vilde vel reise 2 a 300 Mile for at forhandle dem, uden at faae en Skilling for Stykket igien. Jeg for min Part vilde meget hellere skienke Hr. Laugmanden saa mange Syenaale, som han maatte behøve til at sammensye de Huller med, hvorigiennem hans slette Karakteer fremskinner.

See Bilag Lit. B, der vil Læserne ogsaa kunne blive underrettede om, hvor ugrundet Øvrighedens Klage er over Pengemangel paa Berefiord. Ja, saa Guds jammerlig en Hylen, som Laugmand M. Stephensen og Amtmand S. Thorarensen have holdt i den saa kaldte Almindelige Ansøgning og senere Skrivter, saavel over denne Materie, som flere, har Læseren vist aldrig hørt af nogen Betler paa Kisbenhavns Gader, endnu mindre læst paa Prent før. Dog! naar Læserne kun ere en lille Smule Islænderne bekiendte, vil de strax ved Giennemlæsningen af bemeldte Ansøgning og øvrige Skrivter kunne tilstaae Sandheden heraf, nemlig, at endskiønt Hr. Laugmanden, og Hr. Amtmanden paa Nordlandet, skulde være opdragne paa en mere fiin og cultiveret Maade end Almuen i Island; saa fremskinner dog hos dem den Islænderne saa egne Nationalfeil, nemlig enten at

klynke over al Magde, uden at skade noget, eller ogsaa at prale over egen Formue eller Bedrivter, ongefær som en af det Slags Krigshelte, der bryste sig af, i et stort Slag ikke at have mistet een Mand, og dog bekiendt for en Stymper og Kujon.

Endskiønt det næppe er Umagen værd, at opholde mig ved Hr. Laugmandens Pengeskraalen, som mit Bilag Lit. B. modsiger og beviser at være aldeles uden Aarsag ved Berefiords Handel; saa tillade Hr. Laugmanden mig dog at fortælle ham dette: at ingen Pengemangel paa Østerlandet, i det mindste aldrig i Berefiords Distrikt, er Aarsag til, at ikke flere Bønder ere indgaaede som Medlemmer i hans selvroste Landoplysningsselskab *). Derimod ligger den rigtige Aarsag deri: at Almuen endnu ikke er saa smagfuld i dette Distrikt, at den skulde tage sine Penge fra Kistebunden, for at kiøbe Æsopi Fabler, som de fleste forhen have hørt fortælle i det islandske Sprog, eller Kritiker over gamle

*) Endskiønt Hr. Laugmanden, af Bienskalken Arne Gislesen, Provst i Øster-Skaftefields Syssel, er ved hans løgnagtige Skrivelse til Landoplysningsselskabet, af 3die Juni 1795, bleven indbildt: at Handelen paa Berefiord allene er Aarsag til Skaftefields Syssels lille Antal i dette Selskab! saa vil dog Hr. Laugmanden, og Alle, som læse dette, blive oplyst om det Modsatte, i Følge Bilag Lit. B 3die Post, hvor denne Provst med Haand og Seigl har bekræftet det Modsatte af hans Angivende; hvorfor han, i Følge heraf, har erklæret sig som Løgner for os, og oven i Kiøbet holdt Hr. Laugmanden for en Nar.

gudelige Bøger fra Hóla Bogtrykkerie, dem Almuen (Tak skee Præsterne) agter altfor høit til, at den skulde kiøbe disse Bøgers Bagvaskelse, — eller og udenlandske Tidender oversatte, som den kan erholde laante eller kiøbte samme Aar de udgives i Original, tilligemed mere, om det fandt deres Bifald. Men Almuens Smag, siger jeg, er og endnu ikke stemt saaledes: at den just roser alt, hvad der er roesværdigt, og som jeg ikke nægter, noget deraf siden den Tid er udkommet fra Selskabet; kun maa jeg undtage, at i Hr. Laugmandens Tidender ere indsmurte adskillige Usandheder til Fyldekalk, hvilket ikke kan admireres, som for Ex. i Tidenderne for 1795 S. 158 staaer, at „i Hálse Sogn (hvor jeg just boer) skal i Foraarstiden 1795 været pludselig død 360 Stkr. Faar i Brádefáre *), hvilket saavel mig som alle Hálse Sognefolk ikke er ubekiendt, ikkun at have været 120 Stkr., og altsaa har Hr. Laugmanden løiet $\frac{2}{3}$ Dele af Antallet.

Videre! I hans Tidender for 1796 til 97 beskrives et Mirakel som sandfærdigt saaledes: „I Faskrudsfyrde (rettere Fráskrúdsfyrde), sunnarlega i Sydre Múla Syslu, hvar veniulega ablast ad eins Stúttungs Fiskur, hafa á Utmánudum 1797 jafnadarlega feingast so stor Fiskur, ad ey hafa fleeire en 4 af þviliku verid leggiande á fúllfeitan Hest, edur 2 Fiskar hvoriumeigen, eñ þó orded ad Bri-

*) Hastig Død.

tiast Sundur so ecke dræguist med Jordu." Oversat paa Dansk saaledes: „I Fráskrudsfiorden sydlig i Sydre Mule Syssel, hvor som oftest kun fiskes middelmaadig Fisk, er i de sidste Vintermaaneder 1797 jevnlig bleven fisket saa store Fisk (Torsk), at ikke en fuldkommen feed Hest har kunnet bære meer end 4 Stykker, nemlig 2 paa hver Side af Hesten, og man har endog maattet søndre eller overskiære Fiskene, for at de ikke skulde drages paa Jorden."

Denne store Løgn, tilligemed hiin ovenanførte, har vist en eller anden Omløber indbildt Hr. Laugmanden, for at see, om han vilde indføre den i sine Tidender, og som man nu til sin største Forundring ogsaa kan læse paa Prent.

Rygter ere altsaa de Beviser, som Hr. Laugmanden har i Hænder for slige Usandheder; og, at han elsker disse, samt lader sig forføre til voveligere Foretagender imod de Handlende ved Rygter, kan med god Grund formodes.

Det maa og tilstaaes, at Factor Stephensen har været heldigere i det Rygte, der har forledet ham til at anføre den foromtalte Pengeforhøielse i Island, da Hr. Laugmanden selv tilligemed Amtmand Thorarensen klager over en Krones Valeur paa adskillige andre Havne til 80 ß. o. s. v.; men derimod har Hr. Laugmanden løiet næsten uden Hensyn til Mueligheden.

At Indbyggerne, paa Grund af dette Anførte, ikke vil indtræde i Laugmandens Oplysningsselskab, er meget ret af dem giort: thi disse døde Kreatures

Antal i Hálse Sogn, og denne Mængde uriuelig store Torsk, som skal være fisket i Fráskrúdsfiorden, troes dog paa Syder- og Vesterlandet som trykkede Sandheder, fordi Vejen er saa lang imellem Stæderne, at Undersøgelsen herom ikke saa hastig kan overbevise Folket om det Modsatte. Naar nu Østerlænderne blive slige Usandheder vaer, kan man ikke misbillige, om de ikke fæste Tro til nogen af Hr. Laugmandens trykte Vanskabninger paa Syder- og Vesterkanten af Island, som for Ex.: En Kalv født med 2 sammenvoxne Hoveder, en anden med 3 Tæer paa Fremfødderne, og nok en dito, baaren af en Koe, i hvis Efterbyrd befandtes 6 Pd. Oxetælle, og saa fremdeles. Hvad forvisser den om Sandheden heri? Naar nu Indbyggerne af slige Aarsager finde Lyst til at kiøbe Hr. Laugmandens Bøger, men tør dog ikke sige Patrioten ligefrem deres Mening, saa vil Læseren undskylde Almuen, at den har brugt den eenfoldige Undskylding til Laugmanden, at de ikke i Handelen har kunnet erholde saa mange Penge, som de til den aarlige Contingent af 1 Rd. pr. Portion behøvede; thi at intet fornuftigt Menneske vil troe, at Bønder i Island, som giør Regning ved Handelen aarlig fra 20 til 200 Rdr., ikke skulde bekomme 1 Rd. i Penge om Aaret til Hr. Laugmanden, derom er jeg fuldkommen forvisset! Og næppe kan det være Hr. Laugmanden ubekiendt, at der i Berefiords Distrikt er en almindelig Velstand iblandt Folk, hvortil først de efter hinanden paafølgende gode Aar, og dernæst Berefiords Handel, der altid har været i den Stand, at den har

kunnet imodtage alt, hvad Distriktet kunde frembyde, og ligeledes igien forsyuet samme med alle Fornødenheder, er Aarsag. Det gior mig ellers ondt, at jeg skal kuune fortælle Hr. Laugmanden, at der om et par Aar næppe vil blive 10 Medlemmer af hans Oplysningsselskab i Berefiords Distrikt, helst dersom han opvarter dem med nok saadant en Brev, som han bag i sin første udgivne Vinaglede *) har tilskrevet dem.

Dette være nok sagt til Forsvar for Berefiords Handel og dens Betiente, imod de mange skammelige paadigtede Beskyldinger, som overalt findes, saavel i Hr. Laugmandens nydelige Ansøgning, som i hans Forsvar for samme. Imidlertid skylder jeg Hr. Laugmanden nogle Bevæggrunde, hvorfor jeg ikke længer vil opholde mig i Dispute med ham, uden afbryde i Tide, naar jeg først har overbeviist ham om — at en Bog paa 300 Pagina (som Hr. Laugmandens Piece er), skreven til Forsvar for sine egne Handlinger, heel igiennem paa hver en Side, i hver en Linie er Sandheden tro, er en stor Sjeldenhed at finde. Og at Hr. Laugmanden, som er saa lærd en Mand, saa stor en Patriot, og en for Island saa øm og deeltagende Menneskeven: at denne Mand, med alle disse gode Egenskaber, har blot ved hans Naturs drivende Iver og Kjerlighed til Fædrelandet kunnet sat sig ned og skrevet en Ansøgning **)

*) Venneglæde.

**) Det er sandt, — nær havde jeg glemt, at spørge Hr. Laugmanden: — Hvorledes gik det med denne

til Kongen i en Stiil, der vist har udperset ved egne Følelser ligesaa mange patriotiske Taarer af hans Øine ned paa Papiret, som han igien vedbørlig har aftørret dem, og besmurt Stedet igien med grove Usandheder og Beskyldinger imod den handlende Stand paa Island. Det tiener til et Beviis for min Sætning; og har udvirket den billige Frygt og Bevæggrund hos mig, at jeg, som læg Mand, ved Vidtløftighed endnu mere kunde udsætte mig for, ikke allene at kiede Læserne, men endog blive forledt til Løgn, og omsider blive grov, ligesom Laugmanden.

Ansøgning?. Hvad Resolution er der falden paa den? Kan man snart vente at see indførte i Island Engelske Kassemirer til Spensere for Øvrigheden, samt Sirtset og Linon for deres Damer; Franske Pantalons, Atlas og Fiær — Alt til Svaseredragter i de skiønne Aleer. — Spanske Viindruer og Confectrosiner, Portugiske Vine, Amerikansk Rom og Kaffebønner ꝛc.? Hvor glad vil jeg blive, naar jeg til Sommeren seer af Altingsbogen, hvilke store Ting De har udvirket! Hille en Ulykke Hr. Laugmand! De skulde have giemt de store Torsk til nu: thi imod ovenanførte Nationers Varer vil Titlinger kun veie lidet. Biid Dem ikke for haardt i Fingrene, Hr. Laugmand, over Svaret, De erholdt, angaaende den islandske Collect — og hils Deres Sødskendebarn Hr. Amtmanden paa Nordlandet, at det fornøier mig, Alt er ham dennegang tilgivet! — men — det gior mig ondt, at Sagen staaer ham aaben en andengang i lige Tilfælde.

Den anden Bevæggrund til min Korthed vil han finde i vedføiede Bilag Lit. B 7 Poster, der frikiender og giendriver alle Hr. Laugmandens og Consorters ærerørige Paadigtelser om Berefiords Handel og dens Factorer. Jeg veed, at der er Navnefiær og Kloer nok i Island, som i mange Aar har lagt hvæssede til nedrig Brug imod de Handlende; men Skieldsord bryder mig ikke, og brav Karl hytter sig.

Det være derfor til Hr. Laugmandens og Hr. Amtmandens Efterretning hersved sagt, at, ihvormeget De end herefter maatte finde Lyst til at skænde, larme, lyve paa Berefiords Handelsbetiente, jeg ikke agter at svare noget derpaa; men anfee det altsammen med den kolde Foragt, det maatte fortiene, saalænge De ikke saae med egne Øine, ikke lode sig blænde af et falskt Skin, ikke troede eller antoge Noget for at folge sit Hierte, sin Tilbøielighed eller Afsky, ingen Auctoritet blindthen fulgde, men med sund Menneskeforstand undersøgde, forend De troede, og saaledes kun saae Sandheden ved Guds, Fornuftens Lys: kort — bestræbde sig for den mueligst fuldkomne Kundskab og mueligste Grad af Vished *).

Christian Gynter Schram,
Factor ved Berefiords Handel i Island.

---

*) Philos. B.

Bilager.

Lit. A.

Extract af Factor J. Stephensens Skrivelse til Indbyggerne i Berefiords Distrikt, dateret Berefiords Handelsted den 22de Junji 1795.

P. M.

Efter den mig fra min Principal i Aar indsendte Ordre ombedes tienstlig, at Deres Velærværdighed vilde lade oplæse ved Kirken for Deres Sognefolk følgende Poster:

1) Indeværende Aars Slagteternin bliver for N Sogn den N September næstkommende, og hele Slagteriet skal være til Ende den N i samme Maaned, da ingen Kreature efter den Tid modtages. Indbyggerne maae derfor see til, saameget mueligt, at komme paa den bestemte Terminsdag, da de i andet Fald maae være føjelige i at tøve, til de andre Folk, som maatte være komne til deres rette Tid, ere clarerede, og haaber jeg, de selv indsee dette, at de desformedelst ikke med Billighed kunne have Aarsag til at klage.

2) Prisen paa de levende Søyder bliver her følgende, nemlig 2 Rdr. Specie for en god gammel eller 3 Vinter Søyde, 1½ Rdr. for en 2 Vinter, og 1 Rdr. 12 ß. for en god vintergammel; ringere Søyder betales med Skiønsomhed efter deres befindende Godhed; men ingen Malke-Ær modtages. For 1 Lpd. ferskt Kiød betales 34 ß., og 1 Lpd. Mør 7 Mk., og raae Skind betales fra 24 til 16 ß. Stk.

3) Alle de, som maatte forlange Penge i Handelen saavel for deres Varer som for Kreature, kan faae dem efter den gieldende Valeur, imod at dem rabatteres 12 Procent af hver 100 Rdr. i Specier og Kroner, og 8 Procent af hver 100 Rdr. i Banco- og Courantmynt, og derefter i Avenant de som faae mindre Penge, for Exempel af 50 Rdr. rabatteres 6 Rdr., af 25 Rdr. 3 Rdr., af 1 Rdr. rabatteres 12 ß., og saaledes lige til saa faa ß., at deraf ingen Rabat kan regnes. Dette bliver for Eftertiden en Regel paa Rode og Wapnefiord, ja over det hele Land, da ingen Kiøbmand vil resiquere sine Penge over Søen i disse farlige Tider for Intet. Altsaa veed Indbyggerne nu at rette sig derefter, at her slet ikke udbetales nogen Penge for Varer eller Søyder (det være saa lidet, det være vil) uden ovenbenævnte Rabat.

4) Nu haaber jeg, at Indbyggerne har i Vinter holdt sig efterretteligt, hvad som i forrige Aars Søydebreves 4de Post var mentioneret, angaaende Trøier, Strømper og Vanter, hvilke ei imodtages, naar de ei befindes at være forsvarlige Kiøbmandsvarer, nemlig, at Dobbeltbaandstrøierne har sin fuldkomne Størrelse saavel i Vol som Ermer, urandede, vel valkede og dannede; iligemaade Strømper og Vanter, som bør have sin fuldkomne Størrelse efterat de ere valkede: Garnet, hvoraf de ere prionede, jevnt spundet, samt Strømperne ikke slidte eller gaaet med: og ingenlunde lade det være dem ligegyldigt, hvordan enkeltbaands Strømper og Vanter ere behandlede, fordi det er den ringeste Sort Uldengods, og derfor lidt estimeret. Det bli-

ver og herved bekiendtgiort, at vi ikke kiøber uvasket og flóket Uld, da det ei kan kaldes Kiøbmandsvare, som er udueligt til sit bestemte Brug. Heri bliver ingen Personsansеelse, hverken Frænders eller Venners; endskiønt jeg vil stræbe at være Enhvers Ven: saa haaber jeg og, at mine Venner ikke vil paabyrde mig Varer, som jeg selv maa tage Skade ved, men heller stræbe at afværge det, som kunde forstyrre Venskabs Vedligeholdelse. — Jeg vil her anføre et Raad imod flóket Uld: Tag en Jern-Gryde, og sæt den over Ilden med Flóken i, og lad den vel igiennemvarmes, da kan man trække den ganske let fra hverandre. NB. Flóken skal være uvasket; thi har den været i Vand, da er det umueligt, at faae den trukken fra hinanden.

5) Herved gives og tilkiende: at i Høst, efterat Skibet er seilet og saa fremdeles, bliver ikke modtaget her de saa kaldte Tvybandade Sokker, eller rændede Strømper. Ligemaade ønskede jeg, at Indbyggerne herefter ikke forfærdigede saamange Enkeltbaandsstrømper, som hidindtil er skeet, da det er umueligt for os, i Kiøbenhavn at afsætte saadan Mængde; betænk engang! næsten 60,000 Par Strømper har Kiøbmand Busch liggende, hvoraf hvert Aar bedærves 4 a 500 Par; hvilken Skade man ei længe kan udholde.

6) Endelig til Slutning advares Indbyggerne, som maatte være i Restance her til Handelen, at de ville stræbe efter at betale disse inden N September dette Aar, i Fald de for Eftertiden ville vente at faae Laan.

Forblivende Deres ꝛc.

Lit. B.

P. M.

Da Handelen og Handelsbetienterne paa Berefiords Handelsted i Island ere i et af Hr. Laugmand Magnus Stephensen ved Trykken udgivet Skrivt, Forsvar for Islands fornærmede Øvrighed kaldet, offentlig og løgnagtig blevne beskyldte for adskillige Handelsuretfærdigheder, hvilke ikke sigte til mindre, end til vor Principal Busch's og hans Handelsfactorers Eres Forkleinelse —

Saa ere vi herved paa Hr. Kiøbmand Busch's og egne Vegne ærbødigst udbedende, de Herrer Sysselmænd, Provster, Præster, og værdige Bønder, som i bemeldte Kiøbmands Tid have ført Handel paa Berefiord, vilde her paa dette Document give deres sande og fornuftige Erklæring paa efterfølgende Poster.

1ste Post.

Om de siden Frihandelens Begyndelse have nogen Tid været bedragede med bedærvede Fødevarer, saasom Rug, Meel, Brød, Erter, Gryn og Salt, og de (Indbyggerne) ere nogen Tid blevne, af Mangel paa andre bedre Varer, af Handelsfactorerne tvungne til at kiøbe slige?

2den Post.

Om dem er bekiendt, at her paa Berefiords Handelsted har været i ovenmeldte Tid Mangel af

P. M.

Efter því Hondlunin og Hondlunar Betienterne á Berufiardar Hondlunar Stad i Islandi, eru, i einn af Herra Logmanni Magnusi Stephensen á Prent utgefnu Skrifi, kolludu Forsvar fyrer Islands fornærmudu Yfervold, openberlega og med Lygum skuldader fyrer adskilianleg i Hondluninna framin Orettferdugheit, sem ekki sigtar til minna, enn vors Herra Principals Busch's og hanns Hondlunar Factora Erlukreinkingar —

So erum vid hermed, uppá Hr. Kaupmanns Busch's og vorra vegna, ærbodigst umbidiandi pá Herra Syslumenn, Prófasta, Presta, og Velsgtudu Bændur, sem i Velnefnds Hr. Kaupmans Busch's Tíd hafa hondlad á Berufyrdi, ad peir vildu teikna á petta Document sína sanna og skinsama Erkleringu uppá epterfylgiande Pósta.

1ste Post.

Hvort peir, sídan Frihondlunin biriadisi, hafi nokkurn Tíma verid svikner med óætum og skemdum Matvorum, sosem Rúgi, Mioli, Braudi, Baunum, Griónum og Salti? Og hvort peir (Innbyggiararnir), vegna pess eingar betri Matvorur hafe verid ad fá vid Hondlunina, hafi af Hondlunarinnar Factorum verid pvingadir til ad kanpa slikar skemdar og Heilsunni skadnæmar Vorur?

2. Post.

Hvort peim er vitanlegt, ad her á Berufiardar Hondlunar Stad i ofannefndri Tíd hafi verid

nogen Slags Fornødenhedsvarer, være sig af hvad Navn være vil, til Indbyggernes Tab og Skade?

3die Post.

Om enhver Mand, der har ført stadig Handel paa Berefiord, ikke har bekommet tilstrækkelige Penge, i Forhold af hans aarlige større eller mindre Handel?

4de Post.

Eller om nogen Mand i Berefiords Distrikt, være sig Provst, Præst eller Bonde, formedelst Handelens Afmægtighed eller Pengebenegtelse ikke har kunnet indgaae i Landoplysningsselskabet, og dertil svaret den aarlige Contingent af 1 Rdr. pr. Portion, om han har villet?

5te Post.

Om ikke enhver boesat og med Contrabog forsynet Mand, ikke allene inden, men endog langt uden Berefiords Distrikt, har bekommet saa meget Laan, ikke allene Varer, men endog Penge, som enhver Debitor har seet sig istand til at kunne betale ved Aarets Udgang?

6te Post.

Om Handelsfactorerne paa Berefiord have ved noget Bedragerie mod Indbyggerne giort sig skyldige i Lovens Tiltale; samt om Indbyggerne ere af Factorerne nogen Tid blevne paanødte Unødvendighedskram for deres Tilgodehavende, for at komme til Liqvidation; og — om nogen Mand har i Berefiords Krambod bekommet kun een Syenaal for en Skilling?

vontun og stór Skortur á naudsynleguslu Vorum, hvoriu Nafne sem heita, til Innbyggiaranna Skada og Tapunar?

3. Post.

Hvort serhvor sá, sem haft hefur stadfasta Hondlun her á Berufyrdi, ekki hefur feingid her i Hondlaninni nægilega Peninga i Tilliti til hanns árlega giordu Meiri eda minni Hondlunar?

4. Post.

Ellegar hvort nockur i Berufiardar Districti, hvortheldur Prosastur, Prestur, eda Bóndi, hafi fyrer Hondlunarinnar Vanmátt og Peninga Neitun, ekki kunnad inngánga i Lands Uppfrædingar Félagid, og par til svara thi árlega Contingenti af 1 Rd. pr. Portion ef hann hefdi viliad?

5. Post.

Hvort serhvor Búsastur og Contrabók hafandi Madur ekki alleina innan, heldur og lángt utan Berufiardar Districtis verandi ekki hafi feingid somikid Láu, ei alleina af Vorur, heldur ogso Peningum, sem hvor eirn Debitor hefur sid sig i standi til ad betala vid árfins enda?

6. Post.

Hvort Hondlunar Factorarnir á Berufyrdi hafi fyrer Svik og Bedragerie vid Innbyggiarana giort sig Verda Laganna Tiltals; og hvort peir nokkurn Tima hafe neydt og thingad Inbyggiarana ad taka ónaudsynlegt Kram, til ad koma til Liqvidation á peirra tilgódahafandi Peningum; og hvort nokkur

7de Post.

Om Indbyggerne ere blevne af Handelsfactorerne Jon Stephensen og Christian Schram paa Berefiord nogensinde ilde behandlede paa nogen Maade, hvorover de billig kunne være befoiede til Klage?

Berefiords Handelsted, den 8de Junji 1798.

C. G. Schram. J. Stephensen.
Factorer ved Berefiords Handel..

Madur i Berufiardar Krambúd ei hafi feingid fleiri enn eina Saumnál fyrer eine Skilding?

7. Posi.

Hvort Innbyggiararnir eru af Hondlungarinnar Factorum Christian Gynter Schram og Johni Stephensen á Berufyrdi nokkurntima illa medhondladir, so peir sokum pess hafi haft Ordsok til ad klaga par yfer?

Erklæringer.

Til 1ste Post svares: Klager over bedærvede Fødevarer paa Berefiords Handelsted have i min Sysselmands-Betjenings Tid været uhørte her i Sysselet; ligesom Følge den 2den Post Klager over Mangel paa Fornødenhedsvarer.

Paa 3die og 4de Post svares: Klager over Pengemangel ved samme Handelsted har jeg ikke mærket, siden det sidste Aar Hr. Paus var der Factor; det er altsaa klart af det Antal Bønder, som i dette Syssel have indgaaet i Landoplysnings-selskabet, at de ikke have manglet Penge til deres aarlige Indskud.

Til 5te Post svares: Med at referere mig til Ovennævnte er det Beviis nok paa Laansassistence ved Berefiords Handel, fremfor andre Steder her, at Fliotsdahl- og Skriddahlinger have gaaet derhen, men forladt for endeel Rødefiords Handelsted.

Klager over de i 6te og 7de Post omspurgte Mishandlinger have inden dette Syssel ogsaa været uhørte.

Berefiords Handelsted, den 10de Junji 1798.

J. Svendsen,
Sysselmand i Syder-Muhle Syssel.

Her omstaaende 7 Poster haver jeg Undertegnede overseet, og nøiagtig igiennemlæst, tilligemed Sysselmand Svendsens Attestation over samme; og vidner jeg det samme, som Sysselmanden, for

min Person. Ikke heller mindes jeg, at mit Sognefolk have klaget noget for mig, her anførte 7 Poster angaaende. Berefiords Handelsted, den 20de Juni 1798.

Arne Gislefon,
Provst i Øster-Skaftefields Syssel.
(L. S.)

Prófastsens ofanstandande Attestation erum vid underskrifader Samþicker; ecke heldur hefur ockur vered seld ey nema Ein Sþymnál fyrer Eirn Skilding. Datum ut supra.

Eirechur Rafnkelsson.) Reppstiorar
Haldor Thorleifson.) i
Kietel Ofeigsson.) Löne.

Einar Arnason. Sniolfur Arnason.

Vid underskrifader hofumm eckert ad klaga uppa hier ad framannskrifada 7 Posta; ecke heldur hefur ockur vered seld, Ei nema Ein Sþymnál fyrer Eirn Skilding. Til merkes ockar Nafn ad Berefiords Høndlunarstad Dag 30sta Juny 1798.

Brynjolfur Olafson,
Præstur til Dræfum.

Jon Arnason) Reppstiorar
Kolbeirn Eyulfson) i Dræfa Sokn.

Jon Eirechson. Porlakur Sigurdson.
Einar Erlendson. Thorsteirn Pordarson.
Pordur Porsteinson. Pietur Porleifson.
Biarne Ofeigson.

Til tienstlig Giensvar paa de 7 foranførte Poster tiener Følgende: at jeg for mig selv har intet at klage over Frihandelen paa Berefiord, eller sammes Betiente, enten i Henseende til uforsvarlig høie Priser, beskadte Varers Paaandning, eller Penges og Laans Benegtelse, i den Tid, jeg har søgt Handel derhen; og ikke veed jeg, at nogen af mine Sognefolk have i mindste Maade besværet sig over omtvistede Handel; og aldrig har mig været solgt ikkun een Syenaal for en Skilling.

Berefiords Handelsted, den 3die Juli 1798.

Gunnløger Thordarsen,
Præst til Hallormstad Menighed.

Herpaa attesteres, at jeg haver i næstafvigte 10 Aars Tid besøgt Frihandelen paa Berefiord med megen Fornøielse, og er altid af sammes Betiente høie og lave bleven redelig og vel behandlet; og ikke kan jeg med nogen Grund besvære mig over nogen Uretfærdighed fra deres eller Handelens Side; ikke heller veed jeg, at mine Sognefolk hafe med nogen Grund klaget over ermeldte Handel; meget mindre har jeg mærket eller hørt, at enten mig eller Andre er bleven solgt kun een Syenaal for en Skilling.

Berefiords Handelsted, den 3die Juli 1798.

Salomon Biornsen,
Præst til Aas Menighed.

Næstafvigte 2 Aar, som vi Underskrevne have besøgt Frihandelen paa Berefiord, bliver denne og

de Herrer Factorer sammesteds aldeles upaaankede af os; aldrig har de viist nogen Uretfærdighed imod os, og heller aldrig solgt os kun een Syenaal for en Skilling.

Berefiords Handelsted, den 3die Juli 1798.

Indride Ausmundson,
Reppstiore i Skriddahl.

Hallgrimur Ausmundson. Páll Biornson.

Uppa framannskrifada 7 Posta hefumm vid underskrifader eckert ad klaga; ecke helldur hefur ockur vered seld ey nema Ein Sýmnál fyrer Eirn Skilding. Datum Berefiords Handelstad Dag 6te July Anno 1798.

Christian Wigfusson. Jon Wigfusson.
Jon Steinson, yngre. Jon Gislason.
Jon Thorarenson. Jon Biornson.
Sigurdur Biornson. Erlendur Erlendson.
Steinn Jonsson. Sveinn Sveinsson.
Sydursveitingar, aller i Kalfafells Sokn.

Underskrevne vidne: at paa de foranstaaende 7 Poster, og paa Factorerne Hr. Christian G. Schram og John Stephensen, have vi intet at klage! Vi have altid bekommet Varer og Penge her ved Handelen til tienlige Livsmidler, og ingen

Ting ubillig solgt, meget mindre kun een Syenaal for en Skilling.

Berefiords Handelsted, den 9de Juli 1798.

Magnus Olafsen,
Præst til Biarnenæs og Hoffelds Menigheder.

Benedict Bergson, Forpagtare.

Bergur Benedictson, Thorleifur Halldorson,
Hallur Thorleifson, Isleifur
og Jon Ausgrimssyner.

Vi Undertegnede attestere herved: at vi hafe intet at klage imod foreskrevne 7 Poster, eller Berefiords Handel og Factorer; vi hafe aldrig været bedragne med nogen Vare, og os aldrig solgt kun een Syenaal for en Skilling.

Berefiords Handelsted, den 11te Juli 1798.

Brinjolv. Gislesen,
Præst til Eydale Menighed.

Hoskuldur Gislason,
Medhiælpare.

Thordur Gislason,
Reppstiore.

1) Ved Frihandelen paa Berefiords Handelsted var et Aar, ni fallor 1793, bedærvet Rug, sort i Skallen eller Bælgen, som jeg hørde tale om, var saaledes bleven bedærvet i Skibet; dog var deriblandt Mereparten ubedærvet Korn; dette var hver Mand bekiendt, og jeg fornam ikke andet, end at det stod Enhver frit for, enten han kiøbte det, eller

ikke: thi der var nok af andet godt og ubeskadiget Korn; altsaa kunde Bedragerie ikke derved have Sted. Om Melet veed jeg mindre at sige, thi jeg har kiøbt meget lidet af det: dog af det, jeg har kiøbt, har en Deel været godt og nyt Meel, en Deel derimod noget gammelt, dog vel brugeligt, hvidt og tørt; og ingen Klage over det er her i Sysselet til mig indløben. Om Salt eller de øvrige Madvarer har jeg aldrig hørt noget nævne.

2) Ved bemeldte Handel er mig ubekiendt saadan Mangel paa Fornødenhedsvarer, som kunde være til Indbyggernes Tab eller Skade.

3) Naar jeg har været i Berrefiords Krambod, og Folk har handlet der, har Enhver bekommet Penge, efter hans større eller mindre Handel, naar han har forlangt dem.

4) Indbyggerne i Øster-Skaptefields Syssel, som Aar 1795 bleve Medlemmer i Landoplysningsselskabet, kunde forskaffet sig Penge, til at svare den aarlige Contingent, om de havde villet; men, efterat de havde seet Frugten af deres første indlagte Penge, eller Selskabets Bøger, ere de nu, ikke formedelst Handelens Afmægtighed, eller Pengebenegtelse, men af Mangel paa Lyst at blive i Selskabet fremdeles, for størstedelen, om ikke alle, gaaet ud af det igien. Men hvorledes det har forholdt sig i Mule Syssel, er mig ubekiendt.

5) Jeg veed ikke andet, end at enhver boesat Mand i Øster Schaptefields Syssel, som har været fikker Debitor, har bekommet saameget Laan fra

Handelen paa Berefiord, enten i Varer eller Penge, eller maaskee begge Dele, som han ved Aarets Udgang har kunnet betale.

6) Jeg veed intet til det, at Factorerne paa Berefiord have ved Bedragerie mod Indbyggerne giort sig skyldige i Lovenes Tiltale, ikke heller, at de have paanødt nogen af Indbyggerne Unødvendighedskram for deres Tilgodehavende, for at komme til Leqvidation; og ikke heller, at de have solgt en Syenaal for en Skilling.

7) Jeg har aldrig andet fornummet, end at Factorerne paa Berefiord, Ch. G. Schram og J. Stephensen, have hver Mand begegnet høflig og skikkelig: thi veed jeg Intet om det, at de have Nogen ilde behandlet, hvorfor han billig kunde være befoiet til Klage.

Hoffeld, den 27de Aug. 1798.

J. Helgesen,
Sysselmand i Øster-Skaftefields Syssel.

Efter Begiering gives Factorerne J. Stephensen og Christian Schram saadan Attest om deres Handelsaffairer, de 4 Aar, det indeværende medregnet, som de have ført Handel paa Berefiord, at de have aldrig bedraget mig med, eller paatrængt mig at kiøbe uspiselige og bedærvede Fødevarer; som og: de har aldrig solgt mig kun een Syenaal for en Skilling. Saa mange Penge har jeg og bekommet her paa Handelstedet, at det ikke er af

Pengebenegtelse her, at jeg forrige Aar har sagt mig ud af det islandske Landoplysningsselskab.

Berefiords Handelsted, den 21de Sept. 1798.

Bergur Johnsen,
Præst til Einholts Meenighed.

Samme attesterer

Thorstein Biarnason,
Reppstiore i Einholts Sogn.
Arngrimur Jonson,

Vid underskrifader Vitnumm hiervid: ad vid aldrey hofumm vered Svejkner á, eda þvingader til, ad kaupa sviknar og óætar Matvorar hier vid Hondlunnin; og heldur ecke illa medhondlader i nockurn Máta, af Hondlonnarinnar Factorar; ecke nejtad um begierda Peninga; og aldrey seld ej nema Ein Sýmnál á Eirn Skilding.

Berufiarbar Hondlonnarstad þan 24da Sept. 1798.

Arne Schaftason,
Prestur til Hals.

Sveirn Eyulfson,) Reppstiorar
Sigurdur Biornson,) i
Anthon Sigurdson.) Alftafyrde.

Menzaldur Raben,
Forpactare.
Sigurdur Anthonson.
Biorn Anthonson.
Eirechur Anthonson.

Efter Begiering attesteres herved: at Factorerne paa Berefiord, Hr. Christian G. Schram og Hr. John Stephensen, have ikke negtet mig ombegierte Nødvendighedsvarer, de 2 Aar, som jeg ved Berefiord har handlet; ikke heller er mig bleven negtet Penge; og heller aldrig har jeg bekommet uspiselige Fødevarer; meget mindre er mig folgt kun een Syenaal for en Skilling.

Berefiords Handelsted, den 24de Sept. 1798.

Gudmund Schaftasen,
Præst til Berefiord og Annex.

John Jensson, Jon Arnason,
Reppstyrer i Berenes's Reppe.
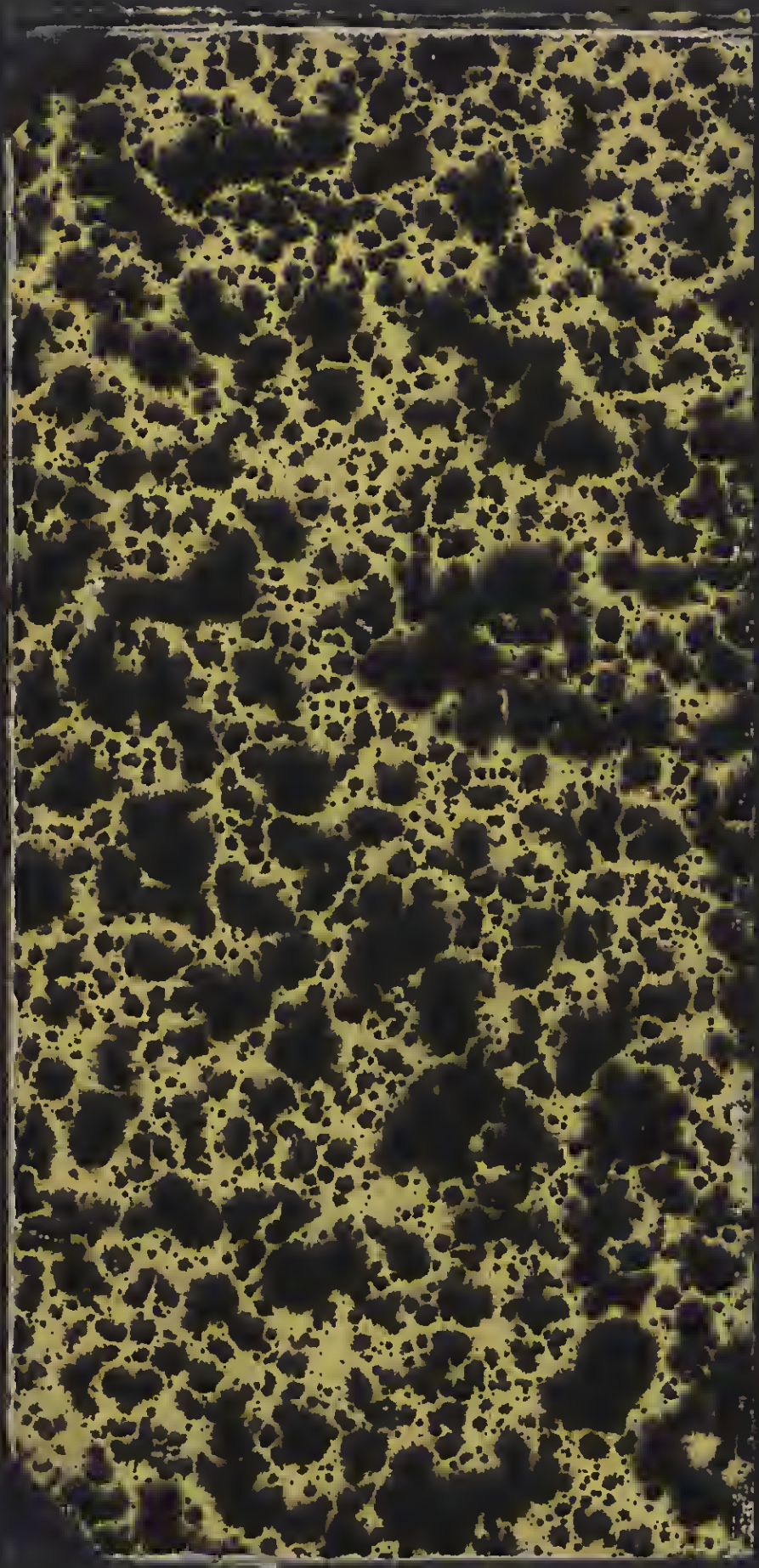
Jon Ofeigson.